

перспективі будуть потрібні зміни в Конституцію, але це також відкладено [7].

Децентралізаційна реформа не завершена, в тому числі обмежена і обтяжена війною росії проти України. Спроможність громад у діях, а не лише в наявному ресурсі.

Список використаних джерел

1. Партії регіонів. У що і як грають регіональні групи впливу на полях незавершеної децентралізації. *Укр. ін-т майбутнього*. 2021. С. 7.
2. Данилишин Б. Регіоналізм в Україні: реальність і перспективи. URL: zn.ua/ukr/amp/internal/regiona (дата звернення: 10.02.2024).
3. Рафальський О. Регіоналізм в Україні: проблеми і перспективи. Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2010. Вип. 46. С. 24.
4. Романова В. Відносини по лінії центр-периферія в Україні: ресурси підвищення стійкості держави. *Політичні дослідження*. 2023. № 2 (6), С. 106.
5. Романова В. Реформа децентралізації в Україні: перші результати та виклики. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 45.
6. Горбатюк М. Реформа децентралізації в Україні: проблеми здійснення в умовах суспільної кризи. *Політичні дослідження*. 2021. № 1. С. 25.
7. Законодавчий порядок денний реформи децентралізації. Погляд представників громадського сектору.
8. Рух ЧЕСНО. . URL: <https://www.chesno.org/post/5880/> (дата звернення: 10.02.2024).
9. Децентралізація. URL: <https://decentralization.ua/success-stories-table> (дата звернення: 14.02.2024).

Міщенко Анастасія Сергіївна

Здобувач третього рівня вищої освіти кафедри політології.

Запорізький національний університет

РЕГІОНАЛІЗМ ЯК РЕЗУЛЬТАТ УЗГОДЖЕННЯ ІНТЕРЕСІВ ПОЛІТИЧНИХ АКТОРІВ НА СУБНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Для того, щоб дослідити особливості узгодження інтересів політичних акторів на субнаціональному рівні, у першу чергу необхідно розглянути сутність політичного регіоналізму саме як внутрішньополітичного явища. За доцільне буде взяти розгляд класифікації політичного регіоналізму уельського дослідника Дж. Луфліна. Дослідник розглядає регіоналізм як політичний напрямок, який має на меті посилити контроль регіонів за економічними,

політичним та соціальними векторами розвитку регіону за допомогою політичних та адміністративних інституцій. На основі цього науковець виокремив три форми регіоналізму: 1) державний громадянський регіоналізм. Сутність полягає у вимозі від держави справедливого ставлення до всіх регіонів країни на засадах рівноправності та неупередженості; 2) поміркований автономний регіоналізм. Дана форма прослідковується у випадку, коли регіональна еліта робить спробу взяти на себе більшість справ та повноважень регіону; така діяльність ґрунтується на засадах права на автономію етнічних та мовних груп; 3) радикальний сепаратистський регіоналізм. Із самої назви форми зрозуміло, що відбувається реалізація прагнення регіону до створення власної незалежної держави [3]. Інколи бувають випадки, коли політична еліта регіону самостійно формує сепаратистські наративи регіону, тим самим насаджуючи свої політичні інтереси громадськості. Вважаємо також, що форма того чи іншого типу регіоналізму залежить від низки обставин, а саме: 1) політичний режим держави; 2) державна форма устрою; 3) історичний розвиток регіону; 4) зовнішній вплив сусідніх держав. У контексті цього вважаємо, що регіоналізм може змінюватися відповідно до державних трансформацій, отже, за тих чи інших умов набувати різної форми.

Політичний регіоналізм має як вертикальний, так і горизонтальний виміри. Вертикальний регіоналізм представляє собою відносини між центром та регіонами в соціально-політичному вимірі. У даному зв'язку формуються права та повноваження адміністративних одиниць регіону, також налагоджується взаємовплив регіонів та центру [2]. Вертикальний вимір регіоналізму дозволяє зрозуміти особливості адміністративно-управлінського апарату держави, а саме: яку роль, функції та завдання виконують регіони, яким чином підпорядковуються центру. Він демонструє, наскільки (не)ефективною може бути державна вертикаль влади.

Щодо горизонтального виміру політичного регіоналізму, то тут об'єктом дослідження є вже, відповідно, формування групи-політичних еліт, яка впливає на розвиток регіону, політичні процеси, розташування політичних сил, регіональні конфлікти тощо. Основними політичними інститутами даного виміру є регіональна політична культура, специфіка формування та функціонування політичних еліт в регіоні та електоральна поведінка в регіоні [2]. Горизонтальний вимір регіоналізму може продемонструвати, чи є в регіоні політичні еліти та лідери, як вони впливають на розвиток регіону та на позиціонування регіону всередині країни. Також горизонтальний вимір може продемонструвати, наскільки амбіційним та перспективним є той чи інший регіон. Це залежить як від політичних еліт, так і від громадського контингенту регіону. Саме (не)ефективна взаємодія між політичною елітою регіону та громадським сектором сприяє розумінню того, наскільки регіон є

перспективним та здатним формувати власний порядок денного.

Вітчизняні дослідники, звертаючись до прикладу українського регіоналізму, зазначають, що значна частина українських партій, які спираються у своїй політичній діяльності на певний регіон, вбачають у регіоналізмі процес лобіювання інтересів місцевих бізнес-еліт [1, с.121]. Але фактично для регіону в якісному сенсі подібне лобіювання, окрім політичної популярності, нічого не дає. Так, в Україні виокремлюють бізнесові політичні клани так званих донецьких, дніпропетровських, вінницьких, київських політичних діячів. Але, як показує український досвід, основна мета таких діячів – не розвиток регіону, а досягнення посад загальнодержавного рівня для більшого масштабу реалізації власних інтересів.

Як бачимо, однією з особливостей регіоналізму є саме елітарний компонент даного процесу. Але для того, щоб регіоналізм сприймався та реалізовувався як комплексний та всеохоплюючий процес, який впроваджується на демократичних засадах, необхідним є врахування того факту, що одним із суб'єктів його реалізації є населення регіону

Субнаціональний (обласний) рівень зазвичай утворений саме на засадах територіальних, економічних, соціальних, культурних особливостей. Відповідно, найбільш обізнаним в особливостях і проблемах субрегіонального рівня є саме населення даного регіону. Спільнота регіону та її запити відображають настрої та особливості регіону, які варто враховувати в контексті реалізації політичного регіоналізму. Тобто саме суспільство є двигуном розвитку регіону в контексті поєднання усіх чинників в єдине ціле. Тому, на нашу думку, сучасний регіоналізм повинен мати форму узгодження інтересів усіх політичних акторів регіону. Під узгодженням маємо розуміти, що населення регіону є бенефіціаром, а політична еліта, яка повинна бути як легальною, так і легітимною, є довіреною особою, яка представляє інтереси регіону на державному рівні та, відповідно, є транслятором державних ідей вже у регіональному вимірі. Для того, щоб даний симбіоз був ефективним, варто також забезпечити циркуляцію політичної еліти. Таким чином представник громадськості за наявності відповідних знань, вмінь, навичок та кваліфікації і за власним бажанням може також стати представником політичної еліти регіону. Але тут варто враховувати, що для того, аби даний процес був послідовним і успішним, необхідно, щоб цей представник громадськості поетапно пройшов усі ланки адміністративного управління, тобто розпочав свою кар'єру з посади депутата місцевої ради і послідовно, набираючись досвіду, з часом отримував більш високі посади.

Отже, на основі розглянутого можемо зазначити, що політична еліта є ключовим суб'єктом політичного регіоналізму. Це обумовлено тим, що саме політична еліта на субнаціональному рівні бере на себе функцію визначення

тенденцій розвитку і механізмів функціонування регіону, формування відносин із центральною владою тощо. Але для того, щоб регіоналізм отримав більше можливостей, необхідне розширення кола політичних акторів. Вважаємо, що одним із основних суб'єктів реалізації політичного регіоналізму на субнаціональному рівні також повинне стати населення регіону, адже саме суспільство чітко усвідомлює свою роль і місце у системі регіонального розвитку та є одним із основних чинників, який визначає індивідуальний характер кожного регіону. Тезу про становлення регіональної спільноти як повноправного політичного актора можна тлумачити як спробу ідеалізації населення регіонів. Однак варто зазначити, що частіше за все загальну громадську думку репрезентують місцеві лідери думок та/або представники громадських організацій, тобто їхні думки та судження спираються на загальний аналіз уявлень і переконань щодо того чи іншого питання, притаманних населенню регіону. Тому вважаємо, що ідея регіоналізму може бути ефективною лише за умови узгодження інтересів усіх основних політичних акторів субнаціонального рівня – політичних еліт і представників регіональної спільноти.

Список використаних джерел

1. Кармазіна М., Бевз Т., Ротар Н. Регіональні політичні режими в Україні: підстави формування, специфіка функціонування, особливості трансформації. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2018. 248 с.

2. Міненкова П. В. Феномен політичного регіоналізму в контексті збалансування регіональних і державних інтересів. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej13/txts/-Minenkova.pdf> (дата звернення: 14.03.2024).

3. Loughlin J. «Europe of the Regions» and the Federalization of Europe. *Publius*. 1996. №4. P. 141-163.

Калашлінська Марина Вікторівна

Докторантка кафедри політології та державного управління.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ В ЕПОХУ ІРРАЦІОНАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасному світі, де глобальні виклики та кризи вимагають злагоджених дій від усієї міжнародної спільноти, ідеал згуртованості та єдності у вирішенні